

Endringer i Lov om Den norske kirke og Gravferdslov - høringsuttalelse

Merknader fra kirkemøtekomitéen og Kirkemøtets vedtak

Generelle merknader

Komiteen anser at høringsnotatet sammen med høringsuttalelsene og det hørings sammendraget som foreligger, gir et godt grunnlag for å foreslå aktuelle endringer i gravferdsloven og kirkeloven.

Komiteen har merket seg de signaler og ønsker som er kommet inn både fra tros- og livssynssamfunn, fra de organer som ivaretar gravferdsforvaltningen, og fra andre instanser som har synspunkter på disse områdene.

Komiteen har notert seg at mellom 85 – 100 % av de høringsinstansene som har avgitt uttalelse, har gitt sin tilslutning til mange av forslagene, men at det også er mange som har merknader og kommentarer til ett eller flere av forslagene.

Komiteen har lagt Kirkerådets uttalelse til grunn for sine merknader, og gir i hovedsak sin tilslutning til denne. Uttalelser fra andre organer og instanser understreker flere av Kirkerådets anliggender, samtidig som det også er kommet inn synspunkter og momenter som komiteen har vurdert.

Komiteen mener det er viktig at gravferdslovgivningen og gravferdspraksisen ivaretar klare ønsker og behov hos minoritetene, samtidig som lovgivningen bevarer og viderefører den kristne gravferdstradisjonen. Det er likevel viktig at disse utformes og praktiseres på en slik måte at de kan medvirke til å skape forståelse for hverandres ulike ordninger og skikker. Etter komiteens syn er det nødvendig at man i et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn legger til rette for en fleksibilitet som ivaretar grunnleggende behov i samsvar med de enkelte religioner og livssyn. Komiteen finner at dette langt på vei er ivaretatt, noe også et stort flertall av høringsinstansene gir uttrykk for.

Komiteen har notert seg at det mange steder allerede er åpnet opp for ulike ordninger, og at lovgiver gjennom de foreslåtte lovendringene forsøker å tilpasse seg den utvikling og praksis som har skjedd. Komiteen finner dette betimelig, samtidig som komiteen mener det vil være nødvendig å utforme klare bestemmelser og rammer for hva som bør være tillatt.

Samtidig finner komiteen det lite heldig at legitime behov og ønsker som ikke kan begrunnes religiøst eller livssynsmessig, i liten grad er tatt opp i høringsnotatet. Grensedragningen her kan være vanskelig, og komiteen ser det derfor som nødvendig at

en i noen grad åpner for lokale variasjoner, samtidig som dette må avveies mot faren for forskjellsbehandling.

Komiteen har på denne bakgrunn vurdert de innspill som er kommet fra høringsinstansene og som på en oversiktlig måte er presentert i hørings sammendraget med sikte på å gi tydelige føringer og signaler for den videre prosessen. Komiteen har

derfor lagt vekt på å foreslå endringer i gravferdsloven og kirkeloven, som vi mener vil ivareta disse grunnleggende premissene på en sakssvarende og god måte både overfor pårørende og gravferdsmyndighetene mht hvordan disse bestemmelsene kan forvaltes og praktiseres.

Når det gjelder endringer i kirkeloven, bl.a som følge av endringer i gravferdsloven, ser komiteen dette som en nødvendig revisjon. Kirkemøtet vil komme tilbake til en mer helhetlig gjennomgang av kirkelovgivningingen i forbindelse med den fremtidige organiseringen av forholdet mellom kirke og stat.

Komiteen har funnet det sakssvarende å gi sine merknader til de enkelte endringsforslagene i sine komitemerknader. Kirkemøtet bør primært behandle komiteens forslag til vedtak, som er utformet som konkrete forslag til endringer i gravferdsloven og kirkeloven, og peke på saksfelter og problemstillinger som det bør arbeides videre med.

Der komiteen foreslår endringer i lovbestemmelsene i forhold til departementets forslag er disse understreket. (Kapittelinnndelingen følger kapitlene i Høringsnotatet. I parentes står henvisning til Hørings sammendraget.)

Kommentarer til de enkelte forslagene

4.1 Årlig kontaktmøte

Høringsmaterialet viser at behovet for et årlig møte mellom gravferdsmyndigheten og tros- og livssynssamfunnene i kommunen er ulikt fra sted til sted. Mange har allerede slike samlinger, mens enkelte opplever at et slikt møte er lite relevant.

Komiteen mener at et slikt årlig kontaktforum bør lovfestes, men at det evt. kan skje i samarbeid med flere kommuner eller på prostinivå.

Det bør være opp til gravferdsmyndighetene lokalt og vurdere i samråd med de impliserte parter hvilke tros- og livssynssamfunn som skal inviteres, i forhold til om de er registrerte på stedet. Hovedregelen bør være de tros- og livssynssamfunn som er registrerte i kommunen, men disse kan ha medlemmer som er bosatt i nabokommunene, som også bør involveres. Andre representanter for gravferdsvirksomheten, som f.eks. gravferdsbyråer, krematorier, eldreråd og fylkesmannen, kan også inviteres.

Komiteen vil se det som ønskelig at det avholdes jevnlig kontaktmøter på for eksempel fylkes- eller bispedømmenivå, for å drøfte erfaringer, utfordringer og praktiske løsninger, men finner ikke at dette bør lovfestes.

Komiteen foreslår følgende endring i gravferdsloven § 23 Forvaltningsansvar

Nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen innbyr minst en gang i året tros- og livssynssamfunn som er registrerte i kommunen, til et

kontaktmøte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas. Slike kontaktmøter kan avholdes felles for flere kommuner, og andre kan inviteres til å delta.

4.2 Hovedbestemmelse om hensyn til religion og livssyn

Komiteen støtter forslaget om å ta inn en ny hovedbestemmelse i en ny § 1 i gravferdsloven som imøtekommer den praksis som har utviklet seg, og som tydeliggjør at det skal tas hensyn til de særskilte behov som medlemmer av tros- og livssynsminoriteter har i forbindelse med gravferd. Avdødes religion eller livssyn skal tillegges særlig vekt. Dette vil innebære at gjeldende regelverk kan fravikes når dette er rimelig og nødvendig for å imøtekomme slike særskilte ønsker.

Komiteen ser at det vil kunne være vanskelig å avgjøre hva som skal vurderes som legitime ønsker i de enkelte tilfeller, og at dette vil kunne medføre et press på gravferdsmyndighetene som vil kunne resultere i en uheldig utglidning. Utviklingen på dette området bør derfor følges med nødvendig oppmerksomhet, og bør være et aktuelt tema for kontaktmøtet som er foreslått opprettet, jf. kap. 4.1. Det bør nærmere presiseres muligheten for klage og hvem som evt. skal være klageinstans.

Komiteen har på bakgrunn av innspill fra høringsorganene, vurdert om ordlyden bør endres, for eksempel ved å benytte religions- og livssynstilhørighet i stedet for religion og livssyn, men mener bestemmelsen bør utformes mer allment for å imøtekomme hensynet til den alminnelige tros- og livssynsfriheten. Det bør likevel presiseres i lovforarbeidene at visse hensyn kan medføre at ikke alle ønsker kan innfris.

Komiteen slutter seg til forslag til endring i gravferdsloven § 1. Hvor gravlegging skal skje
Overskriften skal lyde:

Grunnleggende bestemmelser

Nytt første ledd skal lyde:

Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn.

4.3 Særskilt tilretteleggelse av gravplasser

Komiteen har registrert at mange høringsuttalelser støtter forslaget om at anleggelse av særskilte gravplasser bør lovreguleres, men at det er mange som har merknader til den foreslåtte lovformuleringen. Merknadene gjelder særlig om ordningen med særskilte tilrettelagte graver bør begrenses eller utvides, om kostnadsansvaret skal ligge hos hjemkommunen eller fellesrådet, hva kostnadene vil beløpe seg til, og hvem som skal fastsette disse.

Komiteen mener det bør tilrettelegges for særskilte graver i kommunene, men at dette må vurderes i forhold til behovet. Kommunenes plikt til å sørge for gravplasser etter § 2 bør videreføres. Dette vil medføre et krav om at en forholdsmessig rimelig andel av de ledige graver bør være særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov. Det bør imidlertid kunne legges til rette for et samarbeid mellom nabokommuner med sikte på å få gode ordninger som imøtekommer disse behov. Dette bør skje i kontakt med de aktuelle tros- og livssynsminoritetene som er registrerte på stedet.

Komiteen støtter at det innføres en ordning som innebærer at kostnadsansvaret for gravlegging påhviler hjemkommunen, også når gravlegging skjer i annen kommune. Ordningen bør utvides i forhold til departementets forslag, som begrenser betalingsplikten når hjemkommunen ikke selv har sørget for særskilt tilrettelagte grav.

Komiteen mener utgiftene bør dekkes av kommunen.

Prinsipielt mener komiteen at de pårørende bør kunne bestemme hvor avdøde skal gravlegges, og at kostnadene dekkes av vedkommendes hjemkommune, slik ordningen er i Sverige. Bakgrunnen for dette er bl.a. at familien ikke er bosatt i en kommune gjennom hele livet, men flytter og bor i ulike kommuner. Mobiliteten bør ikke være et hinder for at en kan gravlegges i den kommunen der familien har tilhørighet.

I første omgang bør det legges til rette for at eldre personer o.a. som ufrivillig "blir plassert" på institusjon utenfor hjemstedkommunen, og dermed mister retten til fri grav m.m. Det gjelder også for unge i etableringsfasen. Det vil også i noen grad gjelde mulighetene til å få gravplass på den kirkegården som er soknets kirkegård, siden flyttingen kan medføre at de vil sokne til en annen kirkegård. I slike tilfeller mener komiteen at avdøde ikke bør miste retten til å bli gravlagt på den kirkegård avdøde hadde tilhørighet til, og at kommunen bør dekke de ekstra kostnadene dette evt. vil medføre.

Komiteen har notert seg at mange høringsinstanser er opptatt av slike ordninger, og at det må legges til rette for refusjonsordninger etter nærmere fastsatte retningslinjer og satser for beregning av kostnadene og hvilke kostnader refusjonen skal dekke. Komiteen mener disse spørsmål bør utredes av det utvalg departementet vurderer å nedsette, jf høringsnotatet kap. 5.2 om kremasjon som gravferdsform, jf hørings sammendraget kap. 4.10.

Bestemmelsen her må sees i lys av bestemmelsen i kap. 4.2, og at det vil være påkrevd å vurdere hvilke ønsker som er rimelig og nødvendig å imøtekomme mht særskilte behov i forhold til hva som anses å være ordinære utgifter for en gravferd siden dette kan innebære relativt høye kostnader.

Komiteen foreslår følgende endring i gravferdsloven § 6. Rett til grav

Andre ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Ved gravlegging i grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige (minoriteters) behov, dekkes kostnadene av hjemkommunen når denne ikke selv har et slikt tilbud. Det samme vil gjelde for eldre, funksjonshemmede og andre personer som er registrert bosatt i institusjon utenfor kommunen, når kommunen ikke har egnet botilbud.

4.4 Kirkegårdens betegnelse og beliggenhet

Komiteen har notert seg at svært mange av høringsinstansene har uttalt seg om de endringer som er foreslått, og at mange har kommentarer til enkelte av forslagene, selv om de langt på vei kan gi sin tilslutning til disse.

Komiteen mener ordningen med at våre kirkegårder og gravlunder er offentlige gravplasser bør videreføres.

En god del kirkegårder er i løpet av de siste tiårene og av ulike årsaker, anlagt på annet sted enn rundt kirken. Mange av disse blir benevnt som gravlund eller gravplass. Komiteen ser at betegnelsen gravlund benyttes mange steder, men andre steder er det mer naturlig å benytte betegnelsen gravplass. Begge betegnelser bør kunne benyttes.

Komiteen slutter seg i hovedsak til de synspunkter Kirkerådet har kommet med i sin uttalelse.

Komiteen mener det vil være mest riktig og naturlig å betegne nye gravlundsanlegg som plasseres uten tilknytning til en kirke, som gravlund eller gravplass, men at kirkegårder som ligger rundt en kirke, fortsatt bør betegnes som kirkegård, også dersom det foretas en utvidelse. Noe annet finner komiteen som svært unaturlig, lite hensiktsmessig og et brudd

på en historisk tung tradisjon. Det vil være unaturlig å benytte et annet navn på kirkegården enn navnet på kirken. Komiteen mener det er uheldig og merkelig at en slik innarbeidet betegnelse er foreslått å tas ut av lovverket, og foreslår at betegnelsen opprettholdes.

Komiteen registrerer at det er ulike meninger om å oppheve bestemmelsen i gravferdsloven § 2 første ledd andre punktum om at kirkegård i alminnelighet anlegges i hvert sokn og i nærheten av kirke. Komiteen mener bestemmelsen bør kunne stå, men foreslår en endring, som også vil understreke betydningen av at kirkegårder anlegges nært til der mennesker bor, noe også departementet og mange høringsinstanser understreker som betydningsfullt.

Mange steder ikke minst utenfor bysentra, foregår gravferdsseremonien i kirken, og kisten bæres ut til graven. Dette er en viktig del av gravferden for svært mange og som bør videreføres, samtidig som en bør ivareta minoriteters behov på en god måte. Kremasjonsprosenten tilsier heller ikke at det vil være en tradisjon som er på vei ut. Komiteen slutter seg til uttalelsen fra KA som mener at:

Det er problematisk hvis etablering av nye gravlund/gravplass-arealer i hovedsak skal skje adskilt fra kirkebyggene. Etter hvert som eksisterende kirkegårdsarealer benyttes fullt ut vil dette kunne svekke muligheten for å videreføre den sterke tradisjonen med gravlegging ved kirke. Etablering av nye gravlund/gravplass-arealer atskilt fra kirkebyggene bør derfor være et supplement til gjeldende tradisjon med nærhet mellom kirkegård og kirkebygg.

Komiteen foreslår følgende endringer i gravferdslovens tittel og diverse bestemmelser

Tittel på loven skal lyde:

Lov om kirkegårder/gravlunder, kremasjon og gravferd (gravferdsloven)

I følgende bestemmelser skal uttrykket *kirkegård* endres til kirkegård/gravlund:

1. Overskrift kapittel 1
2. § 1 første, andre og tredje ledd
3. Overskrift § 2
4. § 2 første og andre ledd
5. § 3 første og andre ledd
6. Overskrift § 4
7. § 4 første og tredje ledd.
8. Overskrift § 5
9. § 5
10. § 6 første og andre ledd
11. § 7 første ledd
12. Overskrift § 8
13. § 8 første ledd og tredje ledd
14. § 10 sjuende ledd (kirkegårdsmyndigheten erstattes med kirkegårdsmyndigheten/gravferdsmyndigheten)
15. § 14 første og andre ledd
16. § 18 andre og tredje ledd
17. § 21 første ledd
18. § 22
19. § 25 andre ledd

§ 2. Krav til kirkegård/gravlund
Første ledd andre punktum skal lyde:

Kirkegård/gravlund skal i alminnelighet anlegges i nærheten av kirke, gravkapell eller annet egnet sted.

4.5 Fra vigsling av kirkegård til seremoni på gravlund

Komiteen har merket seg at mange høringsinstanser har merknader til dette forslaget, både at begrepet vigsling tas ut av loven, og at adgangen for Den norske kirke til å vigsle kirkegård vil bli begrenset. Samtidig er det ulike syn på hvordan vigsling eller seremoni eller innvielse av ny kirkegård skal foregå, bl.a. om det bør være vigsling av gravfelt eller enkeltgraver.

Videre foreslås det at en slik seremoni ikke må ”utformes eller gjennomføres slik at den forhåner eller på en krenkende eller sårende måte viser ringeakt for de andre tros- og livssynssamfunnene som gravlegger sine medlemmer på den samme gravlund”. Mange høringsinstanser stiller spørsmål om hvem som i tilfelle skal avgjøre hva som vil være krenkende eller sårende. Slike formuleringer vil kunne medføre at dersom en føler seg krenket eller såret, og dermed diskriminert, vil det kunne bli nærmest håpløst å finne gode ordninger med mindre de er svært nøytrale, og hvem skal kunne ta stilling til en eventuell klage. Komiteen foreslår at en kun benytter begrepet ringeakt.

Komiteen mener det vil være opp til det enkelte tros- og livssynssamfunn å evt. forestå en slik seremoni, og hvilket begrep en benytter om en slik seremoni. Den norske kirke bør fortsatt benytte betegnelsen vigsling. Komiteen mener vigsling må gjennomføres etter kirkens liturgi før en kristen gravferd kan holdes. Hva en vigsling innebærer og hvordan liturgien skal utformes og gjennomføres vil Kirkemøtet måtte utrede og behandle på nytt bl.a. på bakgrunn av en evt. ny bestemmelse. Dette vil også gjelde spørsmålet om vigsling av hele kirkegården, av gravfelt eller enkeltgraver. Komiteen ser at de kirkelige høringsinstansene har ulike syn på dette.

Komiteen støtter Kirkemøtets uttalelse til NOU 2006:2, der Kirkemøtet uttaler: ”Å gravlegges i vigslet jord og nær kirke har lange og dype tradisjoner i vårt samfunn,” og ”det vil oppleves som et stort tap dersom kirkens medlemmer ikke fortsatt kan gravlegges i tilknytning til sin kirke.”

Komiteen foreslår derfor at en gravferdsloven bruker betegnelsen: *Seremoni ved innvielse* eller *Vigsling/innvielse/ av kirkegård/gravlund*.

Videre mener komiteen at spørsmål om slike seremonier ved innvielse av ny kirkegård bør være et aktuelt tema i kontaktmøtene, men at dette også bør være tema for Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) med sikte på å finne fram til ordninger, seremonier og gjennomføring som ikke virker krenkende for andre. STL skriver i sin uttalelse at for noen av STLs medlemmer vil det ”være problematisk å åpne for en praksis der ulike seremonielle handlinger ”legges oppå hverandre” på det samme geografiske arealet.”

Komiteen foreslår følgende endringer i gravferdsloven § 5. Innvielse/vigsling av gravlund
Overskriften skal lyde:

Vigsling/seremoni ved innvielse av gravlund

§ 5 skal lyde:

Tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet skal gis anledning til å gjennomføre en vigsling/ seremoni når en ny gravlund tas i bruk. En slik høytidelighet må ikke utformes eller gjennomføres slik at den viser ringeakt for

andre tros- eller livssynssamfunnene som gravlegger sine medlemmer på den samme gravlunden.

4.6 Frister ved gravferd og kremasjon

Komiteen har registret at svært mange har uttalt seg om forslaget om å øke fristen for kistegravlegging og kremasjon fra 8 til 14 dager, og at 2/3 av fellestrådene og 80 % av de øvrige høringsinstansene går inn for en slik økning, mens 1/3 av fellestrådene og 20 % av de andre organene vil opprettholde 8-dagersregelen. En del organer, bl.a KA og Presteforeningen, foreslår en økning til ca 10 dager.

Høringsinstansene gir ulike begrunnelser for sine standpunkt, knyttet bl.a. til ønsket om å behandle færre dispensasjoner, behovet for pårørende til å få mer tid til forberedelse av gravferden, de pårørendes sorgprosess, gravferdsforvaltningens behov osv., men også kjøleromskapasitet og økonomiske konsekvenser av en utvidelse.

Komiteen har vurdert i ulike begrunnelsene for hvorfor man støtter/ ikke støtter en utvidelse.

Komiteen mener det er grunn til å ta på alvor at 72,6 % av fellestrådene oppga at de i 2008 hadde innvilget søknad om dispensasjon om forlengelse av fristen. Samtidig har komiteen notert seg at mange er engstelige for at konsekvensen av en utvidelse vil resultere i at gravleggingen blir utsatt til nærmere 14 dager, og at en ikke ønsker en utvikling som i Sverige, der gravferden i gjennomsnitt først skjer nesten en måned etter dødsfallet. En slik utvikling vil medføre opphoping av kister og behov for å øke kjøleromskapasiteten

Flere instanser peker på at de pårørende trenger gravferden for å komme i gang med sorgprosessen og at det da er viktig at den skjer så snart som mulig. Også de pårørende ønsker å få gravferden gjennomført så snart som mulig etter dødsfallet. Komiteen mener dette er viktige argumenter. Gravferdsforvaltningen må ha en kapasitet som kan imøtekomme dette behovet, og må også ha kapasitet til å gjennomføre gravferd i løpet av to dager der dette er viktig for medlemmer av enkelte trossamfunn.

Komiteen mener at fristen bør utvides. Komiteen foreslår at fristen utvides fra 8 til 10 dager, og antar at en slik utvidelse i de fleste tilfeller vil være tilstrekkelig. Det vil fortsatt være mulig for fellestrådet å forlenge fristen, dersom det foreligger tungtveiende grunner.

Komiteen finner begrepet ”tungtveiende grunner” som en tilfredsstillende betegnelse for de tilfeller der det fortsatt skal være mulig å utvide fristen. Søknader om utsettelse må behandles i hvert enkelt tilfelle og med nødvendig fleksibilitet, men forskjellsbehandling bør unngås.

Komiteen mener kommunene bør kunne forpliktes til å ha kjølerom som gjør at kister kan oppbevares i tiden fram til gravferd og kremasjon. En undersøkelse utført av KA på oppdrag av kirkedepartementet i 2009, viste at det bare var 2,4 % som ikke har bårerom med kjøling i kommunen. Komiteen viser her også til retningslinjer utarbeidet av Statens Helsetilsyn 9. juni 1999 om hygieniske forholdsregler ved håndtering og transport av lik. Komiteen mener det er grunn til å understreke at de døde må få en verdig behandling og at det også vil gjelde mht. oppbevaring, kjølerom ved gravferd.

Komiteen foreslår følgende endringer i gravferdsloven §§ 10, 12 og 13

§ 10. Kremasjon

Nåværende tredje ledd blir andre ledd og skal lyde:

Kremasjon skal skje i godkjent krematorium og senest 10 dager etter dødsfallet.

§ 12. Frist for gravlegging

Første ledd skal lyde:

Dersom avdøde ikke er blitt kremert, skal gravlegging skje senest 10 dager etter dødsfallet.

§ 13. Unntak fra reglene om frist for kremasjon og gravlegging.

§ 13 skal lyde:

Fristene i § 10 andre ledd og § 12 gjelder ikke når avdødes legeme skal nyttes i samsvar med bestemmelsene i lov 9. februar 1973 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m., eller det er besluttet sakkyndig likundersøkelse i medhold av straffeprosessloven § 228.

Kirkelig fellesråd kan forlenge fristene i § 10 andre ledd og § 12 dersom det foreligger tungtveiende grunner for det.

Dersom vilkårene for oppbevaring av kiste tilsier det, skal kirkelig fellesråd forkorte fristene i § 10 andre ledd og § 12.

Fellessrådets avgjørelse etter denne paragraf kan ikke påklages.

Kommunen sørger for at det finnes tilfredsstillende bårerom for oppbevaring av kister.

4.7 Askespredning

Departementet foreslår ikke endringer i lovbestemmelsen om askespredning, men vil i stedet vurdere å sende ut et nytt rundskriv til fylkesmennene der det klargjøres at det i visse tilfeller kan tillates askespredning i rennende vann. Lovsperr i §§ 9 og 20 mot kirkelig medvirkning foreslås opphevet, jf 4.8.1.

Komiteen ser at høringsinstansene har ulike meninger om det bør legges rette for en liberalisering. Noen ønsker å gå forholdsvis langt både mht hvor askespredning kan foregå og også åpne for fordele asken på flere urner. Andre viser til praksis og mener en bør stramme inn, utarbeide kontrollfunksjoner og unngå at det anlegges private gravminner i naturen. Mange opplever også at askespredning er en privatisert gravferdsform som virker støtende, særlig når en finner at disse er markert i skogs- og fjellområder. Erfaringene viser også at en del pårørende i etterkant ønsker å opprette og ha en grav å gå til.

Formålet i denne omgang er å vurdere hvordan ulike ønsker fra religiøse minoriter kan imøtekommes, og ikke drøfte Den norske kirkes forhold til askespredning som gravferdsform.

Komiteen mener vilkårene for askespredning bør være restriktive og heller bør strammes inn enn utvides, og finner ikke å anbefale at det gis tillatelse til spredning i elver og vassdrag eller ferskvann og heller ikke der det er "ualminnelig store vannmengder". Komiteen ser at det imidlertid bør kunne vurderes å gi tillatelse i særskilte tilfeller, for eksempel for sikher og hinduer som praktiserer askespredning i rennende vann på egnede områder godkjent av fylkesmannen.

Komiteen mener det også bør kunne vurderes å etablere pagode i buddhisttempel og andre former for oppbevaring av urner av hensyn til religionsfriheten, men vil ellers anbefale en restriktiv praksis.

Komiteen mener det er behov for å gjennomgå praksis og utarbeide nærmere retningslinjer for askespredning som gravferdsform. Komiteen finner det uheldig at fylkesmennene praktiserer regelverket ulikt og fastsetter ulike vilkår, og at kontrollen med at spredningen skjer i henhold til vilkårene synes å være svak. Komiteen mener

veiledningen bør revideres ut fra de erfaringer man har etter at bestemmelsen om askespredning har fungert i 15 år. Komiteen foreslår derfor at departementet evaluerer ordningen og sender ut et nytt rundskriv til Fylkesmennene for å unngå en uheldig praksis og utvikling i forhold til de rammevilkår som fastsettes.

4.8 Gravferdslovgivningens allmenne karakter

4.8.1 Lovregulering av kirkelig medvirkning ved askespredning

Departementet foreslår at § 20 annet ledd siste punktum og § 9 sjette ledd oppheves, slik at eventuell kirkelig medvirkning ved gravferd som avsluttes med askespredning og evt. ved selve askespredningen kun reguleres i det særskilte kirkelige regelverket.

De fleste høringsinstansene gir sin tilslutning til dette, men enkelte mener at det bør komme tydelig frem i gravferdsloven at askespredning ikke kan kombineres med kirkelig medvirkning ved selve gravferdseremonien. Det har imidlertid ikke vært drøftet eller fastsatt noen ordninger for om kirken skal delta ved selve askespredningen

Komiteen støtter forslaget og mener bestemmelser om dette bør reguleres i det særskilte kirkelige regelverket, for eksempel i gravferdsordningen og/eller i tjenesteordningen for menighetsprester. Komiteen anser at askespredning teologisk og historisk er en gravferdsform som ligger fjernt fra den kristne gravferdstradisjon, men mener kirken bør kunne medvirke ved en gravferdsseremoni hvor asken i ettertid skal spres. Dette må utredes nærmere og i tilfelle reguleres i den særskilte kirkelige lovgivning.

4.8.2 Saksbehandlingsregler vedrørende krematorium og gravlund

Departementet foreslår endring i gravferdsloven § 4 som innebærer at anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravlund og bygninger på gravlund ikke kan skje uten etter tilslutning fra kommunen. Menighetsmøtets særskilt lovregulerte uttalerett ved slike saker foreslås opphevet.

Komiteen har notert seg at de fleste høringsinstansene som har uttalt seg gir sin tilslutning til disse forslagene, men at det er enkelte merknader til menighetsmøtets rolle som uttaleorgan og til bispedømmerådets rolle som planmyndighet og godkjenningsorgan.

De fleste kirkelige høringsorganer mener dagens ordning kan videreføres og at bispedømmerådet fortsatt bør være godkjenningsinstans for slike tiltak. Noen kirkelige og de fleste ikke-kirkelige organer mener godkjenningsmyndigheten bør overføres til fylkesmannen eller kommunen, som har bred planfaglig kompetanse.

Komiteen slutter seg til Kirkerådet, som uttaler at bispedømmerådet kan opptre som statlig fagmyndighet, men at det bør vurderes om slike tillatelser vedrørende anlegg og regulering bør samles hos fylkesmannen. Bispedømmerådet bør kunne gis anledning til å uttale seg.

Komiteen støtter forslaget om å ta inn kommunens myndighet i budsjettssammenheng, jf gravferdsloven § 3 andre ledd.

Komiteen støtter også forslaget om at bestemmelsen om menighetsmøtets uttalerett i gravferdsloven § 4 tredje ledd oppheves. Dette begrenser ikke menighetsmøtets generelle uttalerett.

Komiteen støtter forslag til endring i gravferdsloven § 4. Anlegg m.v. av gravlund og krematorium

Første ledd skal lyde:

Anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravlund og bygninger på gravlund kan ikke skje uten etter tilslutning fra kommunen og med tillatelse fra bispedømmerådet. Bispedømmerådet kan sette vilkår for tillatelsen.

Tredje ledd oppheves.

5.1 Rett til grav for dødfødt barn m.m. (jf. Høringssammendraget kap. 4.9)

Departementet foreslår endring i gravferdsloven §§ 6 og 9 som innebærer at retten til fri grav for dødfødte barn også vil gjelde i fars hjemkommune. Videre foreslås det at betegnelsen ”partnerskapsliknende samboerskap” tas ut av lovteksten.

Komiteen registrerer at høringsinstansene støtter forslagene, og komiteen er enig i de foreslåtte endringene.

Komiteen støtter forslag til endring i gravferdsloven §§ 6 og 9

§ 6. Rett til grav

Første ledd skal lyde:

Avdøde personer som ved dødsfallet hadde bopel i kommunen har rett til fri grav på gravlund her. Det samme gjelder dødfødte barn når moren eller faren har bopel i kommunen.

§ 9. Hvem som sørger for gravferden

Andre ledd siste punktum skal lyde:

Ektefelles rett etter denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for person som levde i ekteskapsliknende samboerskap med avdøde da dødsfallet fant sted.

5.2 Kremasjon som gravferdsform (jf. Høringssammendraget kap. 4.10)

Departementet foreslår endring i gravferdsloven § 10 som sikter mot normalisering av kremasjon som gravferdsform. Departementet vurderer å nedsette et utvalg for å utrede behovet for endringer i hele systemet for avgifter og annen brukerbetaling ved gravferd.

Komiteen opplever at departementet er passiv i forhold til økonomisk likestilling av kistebegravelse og kremasjon. Komiteen mener tiden er mer enn moden for å gi pålegg om økonomisk likestilling.

Det er behov for snarest mulig å gjennomgå systemet med avgifter og annen brukerbetaling ved gravferd, og også utgifter ved transport av kister og overføring av kister mellom kommuner. Svært mange av høringsinstansene understreker behovet for en slik gjennomgang. Undersøkelser viser også at det er store variasjoner mht kremasjonsavgiften.

Komiteen mener det er grunn til å se på hva som kan gjøres for å øke antall krematorier, bl.a der avstanden mellom krematoriene er stor.

5.3 Endring av meldingsrutiner (jf. Høringssammendraget kap.4.11)

Komiteen støtter at kravet i § 10 fjerde ledd og i § 11 om at det skal fremlegges legeerklæring ved dødsfall, og kravet i § 11 om at det skal fremlegges kopi av kremasjonsregisteret, oppheves.

5.4 Krigsgraver (jf. Sammendraget kap. 4.12)

Departementet foreslår endring i gravferdsloven § 23 a som innebærer at de grunnleggende forhold vedrørende krigsgraver lovreguleres, og at departementet får hjemmel til å fastsette nærmere regler for vedlikeholdet av krigsgravene og krigsminnesmerkene, og at det økonomiske ansvaret fortsatt skal ligge til staten.

Komiteen støtter dette forslaget. Komiteen vil be departementet å vurdere om dette også bør gjelde andre nedlagte kirkegårder, for eksempel kolerakirkegårder.

Komiteen støtter forslag til endringer i gravferdsloven § 23a. Krigsgraver m.v.

Ny § 23a skal lyde:

Graver for utenlandske soldater og krigsfanger (krigsgraver) fra første og andre verdenskrig skal være fredet uten tidsbegrensning, holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Departementet kan gi nærmere regler om forvaltning og vedlikehold av krigsgraver, krigsgravlunder og krigsminnesmerker.

Endringer i kirkeloven

5.1 Tilpasninger til ny organisering av prestedtjenesten (jf. Høringssammendraget kap. 6.1)

Departementet foreslår endringer i kirkeloven § 2, 3, 5, 6, 9 og 11 vedrørende prestegjeld som følge av ny organisering av prestedtjenesten.

Komiteen gir sin tilslutning til Kirkerådets uttalelse og vil særlig understreke:

Endringene i kl § 5 bidrar til at en får en ønsket utvidelse av muligheten for å gjøre tilpasninger i den lokalkirkelige organisering. Dette gir et godt grunnlag for å finne nye og gode måter i forhold til å organisere soknets organer, slik at kirkeforvaltningen blir funksjonell og effektiv.

Komiteen viser til at den foreslåtte endringen i § 5 gir større muligheter for permanente samarbeidsløsninger mellom kirkelig fellestråd i et prosti. Dette kan gi grunnlag for at det etableres mer robuste enheter som enda bedre kan understøtte det lokale menighetsliv. Forslaget kan imidlertid forstås slik at det ikke kan etableres permanente samarbeidsløsninger mellom kirkelige fellestråd på tvers av prostigrensener eller ut over et prosti. Dette fremstår som en unødvendig begrensning, og komiteen ber om at bestemmelsen justeres slik at det gis mer fleksibilitet for utvikling av samarbeidsløsninger mellom kirkelige fellestråd. Det vises her bl.a. til at det ikke er en slik begrensning i samarbeidsområde i forsøksbestemmelsen i § 5 siste ledd. Evt. bør prostigrensene justeres.

Til forslag om endringen i § 9 femte ledd og § 11 annet ledd, vil komiteen framholde viktigheten av at soknet fortsatt høres i spørsmål om arbeidsfordeling blant prestene, økning eller reduksjon av presteressursene i soknet, samt spørsmål om økning eller reduksjon av tallet på gudstjenester. Dette berører vesentlige interesser for soknet. Komiteen mener de foreslåtte endringene til sammen fratår eller svekker soknets innflytelse i viktige lokalkirkelige spørsmål. Etter komiteens oppfatning må lover og forskrifter sikre at menigheten/soknet fortsatt blir hørt i spørsmål som berører så viktige interesser for soknet som det her er tale om. Komiteen er åpen for at dette kan skje på annen måte enn ved at menighetsmøtet høres, f.eks. ved at noe av myndigheten etter § 11 annet ledd bokstav c) og d) overføres til menighetsrådet. Samtidig er komiteen opptatt av at menighetsrådet utfører sine oppgaver etter å ha lyttet til menighetsmøtet i viktige saker.

Tjenesteordning for prester § 9 fjerde ledd, første punktum, inneholder bestemmelse om at menighetsmøtet skal høres før det treffes avgjørelse om grensene for et tjenestedistrikt.

Når det gjelder tjenesteordningens bestemmelse i § 9, tredje ledd, anser komiteen at denne bestemmelsen ikke sikrer menighetens uttalerett på god nok måte. Komiteen kan ikke se at soknets behov for å bli hørt i spørsmål om økning eller redusering av prestetjenesten i soknet og økning eller redusering av tallet på gudstjenester, d.v.s. i spørsmål om tildeling av presteressurser til soknet m.v., er ivaretatt godt nok i annet regelverk. Etter komiteens oppfatning innebærer særlig forslaget i endring av § 11 annet ledd, en svekkelse av soknets innflytelse i legitime interesser og av balansen og samhandlingen i forholdet mellom embetslinjen og rådslinjen.

Problemet, slik komiteen ser det, er at det etter de endringer som er foreslått ikke lenger vil være noen plikt til å orientere menighetsmøtet om evt. endringer på de områder som faller ut av paragrafen. Dette kan ha uheldige virkninger på det lokalkirkelige engasjement, og oppleves som en ”umyndiggjøring av menighetene”. Komiteen mener derfor at det er betenkelig å nedjustere menighetsmøtets betydning, uten at den rett som tidligere har ligget til menighetsmøtet nå evt. overføres til menighetsrådet.

Komiteen foreslår at bestemmelsene i § 9 femte ledd og § 11 annet ledd bokstav c) og d) erstattes, og at § 9 femte ledd skal lyde:

Menighetsrådet uttaler seg om vesentlige endringer som påvirker omfanget av prestetjenesten i soknet og endringer i det fastsatte tallet på gudstjenester.

Når begrepet prestegjeld er foreslått tatt ut av loven, noe komiteen er enig i, er den bestemmelsen som er foreslått i kl § 6 femte ledd lite tjenlig. Bestemmelsen kan forstås slik at det er biskopen som bestemmer hvilken prest innenfor tjenstedistriktet som skal være medlem av menighetsrådet. Komiteen mener hovedregelen bør forstås og være i samsvar med kl § 6 første ledd, ved at det normalt skal være soknets sokneprest som sitter i menighetsrådet, men at biskopen i særlige tilfeller kan bestemme noe annet. Dette bør imidlertid gjøres etter samråd med menighetsrådet. Komiteen foreslår at dette tas inn i § 6 femte ledd: *Biskopen kan fravike bestemmelsen i første ledd første punktum, og bestemme at en annen prest skal være medlem av menighetsrådet.*

6.2 Harmonisering med barneloven (jf. Sammendraget kap. 5.2)

Når det gjelder barns medbestemmelse ved endring av barnets kirkelige tilhørighet, ser komiteen det som naturlig at denne bestemmelsen harmoniseres med barnelovens bestemmelser. Komiteen støtter imidlertid Kirkerådets forslag om at man istedenfor å oppheve kirkelovens § 3 nr 4 andre ledd siste punktum, erstatter den med en henvisning til barnelovens bestemmelser i § 31. Dette er tenkt å sikre en tilstrekkelig bevissthet i den kirkelige forvaltning på området.

Komiteen foreslår følgende endring i kirkeloven § 3 nr. 4 andre ledd siste punktum:

Barnets mening skal høres i samsvar med barneloven.

6.4 Tilsetting i Kirkerådets sekretariat (jf. Sammendraget kap. 5.4)

Komiteen gir sin tilslutning til høringsutkastets forslag om et nytt tredje ledd i kirkeloven § 25. Bestemmelsen avklarer at ved tilsetting av tjenestemenn under rådet har Kirkerådet hjemmel til å delegere tilsettingsmyndighet til et tilsettingsråd.

Komiteen slutter seg til forslag til endring i kirkeloven § 25.

Tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Tilsettingsmyndighet kan delegeres til et tilsettingsråd.

6.5 Politiattest (jf. Sammendraget kap. 5.5)

Den foreslåtte endringen i kirkeloven § 29 vil gi en etterlengtet hjemmel for å kunne kreve politiattest/barneomsorgsattest. Komiteen mener bestemmelsen må utformes med et attestkrav, som på idrettens/frivillighetens område. Det vil bli problematisk dersom det skal være opp til arbeidsgivers/oppdragsgivers skjønn om det skal kreves attest for det enkelte tilfelle. Dersom bestemmelsen utformes slik den er foreslått i høringsnotatet, anser komiteen at det vil være hensiktsmessig med nasjonale retningslinjer både for ansatte og frivillige. Det kan innebære utfordringer å få etablert dette i den nåværende kirkelige struktur.

Dersom man skal overlate dette til lokalt skjønn og fra ansettelse til ansettelse, er komiteen av den oppfatning at det kan skape problemer både for arbeidsgiver/oppdragsgiver og for den enkelte ansatte/frivillige i forhold til en siling av hvem man faktisk krever politiattest fra.

Komiteen mener man ved utformingen av paragrafen, også kunne ha benyttet samme ordlyd som i politiregisterloven § 39; ”ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.” Formuleringen ”kontakt med” kan bli veldig omfattende.

I samme omgang kunne det vært naturlig å vurdere om departementet burde ta inn en lignende attesthjemmel for personer med arbeidsoppgaver innenfor diakoni og omsorg, og ovenfor persongrupper med tilsvarende beskyttelsesbehov, for eksempel institusjonsbeboere og funksjonshemmede.

Komiteen har drøftet om attest også burde kreves av ungdommer mellom 15-18 år som f.eks. er barne- og ungdomsledere. Komiteen mener imidlertid at dette bør drøftes grundigere.

Komiteen forutsetter at utgifter til politiattester vil måtte komme som friske midler fra staten. Departementet har anslått at utgiftene det første året vil ligge opp mot 1,5 mill. kroner og deretter vil være synkende. Komiteen anser det for et rimelig nivå, men regner med at det er behov for å se nærmere på ulike sider ved ordningen når den skal etableres, og at det da vil være nødvendig å vurdere dette i forhold til kostnadene.

Komiteen foreslår følgende endring i kirkeloven § 29 Krav om medlemskap:

Overskrift skal lyde: *Krav om medlemskap m.v.*

Nytt andre ledd skal lyde:

Det skal utstedes barneomsorgsattest, jf politiregisterloven § 39, til bruk for lovbestemte organer i Den norske kirke, for person som lønnet eller ulønnet skal ansettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

6.6 Krav om medlemskap i Den norske kirke for lærere ved teologisk Fakultet (jf. Høringssammendraget kap. 5.6)

Komiteen har forståelse for Det teologiske fakultets ønske om å oppheve kravet om medlemskap i Den norske kirke for lærere, jf kl § 29 første ledd. Det er derfor viktig at det formelle grunnlaget for den fremtidige relasjon mellom Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo og Den norske kirke avklares i dialog med kirkens organer.

Professorer som ivaretar bestemte roller og funksjoner i kirkens organer og struktur må være medlemmer av Den norske kirke. Fakultetets rolle som høringsorgan sikres etter komiteens mening i departementets forslag til nytt første ledd i § 29: Krav om medlemskap m.v. Men det må drøftes videre i hvilken utstrekning og på hvilket grunnlag fakultetet uttaler seg i kirkelige høringsspørsmål.

Komiteen slutter seg til forslag til endring i kirkeloven § 29 Krav om medlemskap m.v.
Første ledd skal lyde:

Kirkelig tilsatte og ombud skal være medlem av Den norske kirke. Departementet kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det.

6.7 Kirkebokføring (jf. Sammendraget kap. 5.7)

Departementet foreslår endring i kirkeloven § 37 som legger til rette for framtidig elektronisk registrering av utførte kirkelige handlinger.

Komiteen ser at nesten samtlige av de høringsinstanser som har uttalt seg om dette forslaget, gir sin tilslutning til en slik ordning.

Komiteen slutter seg til Kirkerådets uttalelse, og mener elektronisk kirkebokføring må tas i bruk så snart som mulig. Ansvarsforhold må avklares.

Det fremlagte forslaget forstår komiteen som et forslag om endring av medium, og ikke endring av kirkebokens innhold. Det er viktig at det fortsatt skal kunne føres register over de handlinger og personer som i dag føres inn i kirkebøkene, i den grad kirken har behov for det og ser dette som tjenlig. Pr. i dag er det ikke hjemmel for at f.eks. faddere som ikke er medlemmer av Den norske kirke, men som har en rolle mht kirkelige handlinger, kan tas inn i medlemsregisteret.

Komiteen støtter forslaget om endring i kirkeloven § 37 Kirkebokføring

Nytt andre ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd kan etter nærmere bestemmelse av departementet inntas i medlemsregister for Den norske kirke, jf. § 3 nr. 10.

6.8 Klageadgang for vedtak etter offentlighetsloven (jf. Sammendraget kap. 5.8)

Departementet foreslår endring i kirkeloven § 38 som innebærer at det innføres klageadgang for vedtak etter offentlighetsloven.

Komiteen gir i hovedsak sin tilslutning til Kirkerådets uttalelse. Kirkerådet støtter departementets forslag til endring i kirkeloven § 38, andre ledd, og ser det som viktig at det etableres en klageadgang i disse sakene.

Ut fra dagens kirkeordning ser komiteens flertall (9 medlemmer) det som naturlig at bispedømmerådet og Kirkerådet er klageinstanser. Utgangspunktet må være at klagende organer vil henvende seg til det nærmest overordnede organ, som i alminnelig forvaltning naturlig er ankeinstans. Dette mener komiteen vil tilsi at bispedømmerådet bør være ankeinstans for fellestrådene.

Et mindretall (4 medlemmer) mener Kirkerådet bør være klageinstans, slik at en slipper å bygge opp kompetanse på dette feltet ved alle bispedømmekontorene.

Komiteen støtter forslag til endring i kirkeloven § 38. Saksbehandlingsregler

Andre ledd nytt andre og tredje punktum skal lyde:

Vedtak etter offentlighetsloven som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellestråd, kan påklages til bispedømmerådet. Vedtak etter offentlighetsloven som er truffet av bispedømmerådet, kan påklages til Kirkerådet.

6.9 Særskilte ugildhetsbestemmelser (jf. Kap. 6.9)

Departementet foreslår endring i kirkeloven § 38 vedrørende ugildhetsbestemmelser for prester. Departementet anfører at den foreslåtte endringen ”er primært av lovteknisk karakter og innebærer etter departementets vurdering ingen realitetsendring”.

Komiteen gir sin tilslutning til Kirkerådets uttalelse.

Komiteen opplever at bestemmelsen slik den er utformet har gitt grunnlag for ulike tolkninger og praksis i menighetene. Dette er uheldig og skaper ofte frustrasjon og konflikter.

Komiteen anbefaler at departementet i første rekke gir nærmere presiseringer om hvordan bestemmelsen skal praktiseres i form av et rundskriv. Komiteen forutsetter at dette skjer i kontakt med berørte organer. Dersom rundskrivet klargjør hvordan bestemmelsen skal forstås og praktiseres, vil det muligens ikke være behov for å endre bestemmelsen.

Komiteen slutter seg ikke til departementets forslag til endring i kirkeloven § 38.

6.10 Regel for innmelding i Den norske kirke (jf. Kap. 5.10)

I sin uttalelse anbefalte Kirkerådet en endring i bestemmelsene om innmelding og utmelding av Den norske kirke, som i dag reguleres av kirkeloven § 3 nr 8 og i forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke av 01. april 2006.

I korthet fungerer dagens regler slik at innmelding og utmelding skjer ved personlig henvendelse til den lokale kirkebokfører. Utmelding kan etter kl § 3 også skje skriftlig. For innmelding åpnes det ikke for unntak fra regelen om personlig henvendelse i betydningen oppmøte. Grunnen til at dette nå foreslås er bl.a. at saken ble tatt opp i en spørretime på Stortinget.

Kirkerådet mener det i de fleste tilfeller både er hensiktsmessig og viktig at innmelding skjer ved personlig kontakt med den lokale menighet, ved henvendelse til kirkebokfører. Hovedordningen fungerer godt og sikrer blant annet at innmeldinger, som de senere årene har dreid seg om ca 1000 personer årlig, ikke genererer dobbeltmedlemskap mot andre tros- og livssynssamfunn fordi de lokale rutiner anses som godt etterlevd.

Kirkerådet mener det nå bør åpnes for at *personer som er forhindret fra å møte opp kan melde seg inn i Den norske kirke ved skriftlig henvendelse i de tilfeller hvor det åpenbart foreligger tilstrekkelig dokumentasjon.*

Komiteen støtter Kirkerådets forslag.

7. Økonomiske/administrative konsekvenser (jf. Kap. 6)

Departementet mener at de foreslåtte endringene innen gravferdsforvaltningen for å ivareta minoritetenes behov for gravlegging, særskilt tilrettelagte graver m.v. i hovedsak må betegnes som små. Dette gjelder også endringer innen kirkeloven, med unntak av utgifter til politiattest, som koster ca 190 kr pr. attest.

Komiteen mener endringene også vil kunne medføre økt press på kirkeøkonomien og få konsekvenser for det kirkelige tilbudet. Komiteen har notert seg at flere av høringsuttalelsene mener departementet undervurderer de kostnadsmessige effektene av de foreslåtte lovendringene. Forslagene vil kunne medføre betydelige økte kostnader særlig på gravferdssektoren, bl.a. økte investerings- og driftskostnader, kostnader ved tilrettelegging av særskilte graver, og andre utgifter knyttet til minoritetens ønsker i forbindelse med gravferd.

Komiteen viser for øvrig til merknader de kapitlene foran. Dette gjelder bl.a utgifter til politiattester, som komiteen forutsetter blir finansiert med friske midler.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet viser til komiteens merknader og foreslår følgende endringer i gravferdsloven:

Kirkemøtet foreslår følgende endring i gravferdsloven § 23 Forvaltningsansvar

Nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen innbyr minst en gang i året tros- og livssynssamfunn som er registrerte i kommunen, til et kontaktmøte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas. Slike kontaktmøter kan avholdes felles for flere kommuner, og andre kan inviteres til å delta.

Kirkemøtet slutter seg til forslag til endring i gravferdsloven § 1. Hvor gravlegging skal skje

Overskriften skal lyde:

Grunnleggende bestemmelser

Nytt første ledd skal lyde:

Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn.

Kirkemøtet foreslår følgende endring i gravferdsloven § 6. Rett til grav

Andre ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Ved gravlegging i grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige (minoriteters) behov, dekkes kostnadene av hjemkommunen når denne ikke selv har et slikt tilbud. Det samme vil gjelde for eldre, funksjonshemmede og andre personer som er registrert bosatt i institusjon utenfor kommunen, når kommunen ikke har egnet botilbud.

Kirkemøtet foreslår følgende endringer i gravferdslovens tittel og diverse bestemmelser

Tittel på loven skal lyde:

Lov om kirkegårder/gravlunder, kremasjon og gravferd (gravferdsloven)

I følgende bestemmelser skal uttrykket *kirkegård* endres til kirkegård/gravlund:

1. Overskrift kapittel 1
2. § 1 første, andre og tredje ledd
3. Overskrift § 2
4. § 2 første og andre ledd
5. § 3 første og andre ledd
6. Overskrift § 4
7. § 4 første og tredje ledd.
8. Overskrift § 5
9. § 5
10. § 6 første og andre ledd
11. § 7 første ledd
12. Overskrift § 8
13. § 8 første ledd og tredje ledd
14. § 10 sjuende ledd (kirkegårdsmyndigheten erstattes med kirkegårdsmyndigheten/gravferdsmyndigheten)
15. § 14 første og andre ledd

- 16. § 18 andre og tredje ledd
- 17. § 21 første ledd
- 18. § 22
- 19. § 25 andre ledd

§ 2. Krav til kirkegård/gravlund
Første ledd andre punktum skal lyde:

Kirkegård/gravlund skal i alminnelighet anlegges i nærheten av kirke, gravkapell eller annet egnet sted.

Kirkemøtet foreslår følgende endringer i gravferdsloven § 5. Innvielse/vigsling av gravlund
Overskriften skal lyde:

Vigsling/seremoni ved innvielse av gravlund

§ 5 skal lyde:

Tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet skal gis anledning til å gjennomføre en vigsling/seremoni når en ny gravlund tas i bruk. En slik høytidelighet må ikke utformes eller gjennomføres slik at den viser ringeakt for andre tros- eller livssynssamfunnene som gravlegger sine medlemmer på den samme gravlund.

Kirkemøtet foreslår følgende endringer i gravferdsloven §§ 10, 12 og 13

§ 10. Kremasjon

Nåværende tredje ledd blir andre ledd og skal lyde:

Kremasjon skal skje i godkjent krematorium og senest 10 dager etter dødsfallet.

§ 12. Frist for gravlegging

Første ledd skal lyde:

Dersom avdøde ikke er blitt kremert, skal gravlegging skje senest 10 dager etter dødsfallet.

§ 13. Unntak fra reglene om frist for kremasjon og gravlegging.

§ 13 skal lyde:

Fristene i § 10 andre ledd og § 12 gjelder ikke når avdødes legeme skal nyttes i samsvar med bestemmelsene i lov 9. februar 1973 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m., eller det er besluttet sakkyndig likundersøkelse i medhold av straffeprosessloven § 228.

Kirkelig fellestråd kan forlenge fristene i § 10 andre ledd og § 12 dersom det foreligger tungtveiende grunner for det.

Dersom vilkårene for oppbevaring av kiste tilsier det, skal kirkelig fellestråd forkorte fristene i § 10 andre ledd og § 12.

Fellestrådet avgjørelse etter denne paragraf kan ikke påklages.

Kommunen sørger for at det finnes tilfredsstillende bårerom for oppbevaring av kister.

Kirkemøtet gir sin tilslutning til at gravferdsloven § 20 annet ledd siste punktum og § 9 sjette ledd oppheves.

Kirkemøtet støtter forslag til endring i gravferdsloven § 4. Anlegg m.v. av gravlund og krematorium

Første ledd skal lyde:

Anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring av gravlund og bygninger på gravlund kan ikke skje uten etter tilslutning fra kommunen og med tillatelse fra bispedømmerådet. Bispedømmerådet kan sette vilkår for tillatelsen.

Tredje ledd oppheves.

Kirkemøtet støtter forslag til endring i gravferdsloven §§ 6 og 9

§ 6. Rett til grav

Første ledd skal lyde:

Avdøde personer som ved dødsfallet hadde bopel i kommunen har rett til fri grav på gravlunden her. Det samme gjelder dødfødte barn når moren eller faren har bopel i kommunen.

§ 9. Hvem som sørger for gravferden

Andre ledd siste punktum skal lyde:

Ektefelles rett etter denne bestemmelsen gjelder tilsvarende for person som levde i ekteskapsliknende samboerskap med avdøde da dødsfallet fant sted.

Kirkemøtet støtter forslag til endringer i gravferdsloven § 23a. Krigsgraver m.v.

Ny § 23a skal lyde:

Graver for utenlandske soldater og krigsfanger (krigsgraver) fra første og andre verdenskrig skal være fredet uten tidsbegrensning, holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Departementet kan gi nærmere regler om forvaltning og vedlikehold av krigsgraver, krigsgravlunder og krigsminnesmerker.

2. Kirkemøtet gir sin tilslutning til at følgende endringer foretas i kirkeloven

Kirkemøtet foreslår følgende til endringer i kirkeloven vedrørende prestegjeld:

§ 2. Kirkelig inndeling

Første ledd tredje punktum skal lyde:

Hvert sokn hører til ett prosti.

Fjerde punktum oppheves.

Andre ledd første punktum skal lyde:

Endringer i den kirkelige inndeling og navn på kirke, sokn, prosti og bispedømme fastsettes av Kongen.

§ 5. Soknets organer

Tredje ledd skal lyde:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune, og i kommuner med særlig mange sokn, kan departementet foreta tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

§ 6. Menighetsrådets sammensetning

Femte ledd skal lyde:

Biskopen kan fravike bestemmelsen i første ledd første punktum, og bestemme at en annen prest skal være medlem av menighetsrådet. Biskopen fordeler prestene innenfor tjenestedistriktet slik at hvert menighetsråd får en prest til medlem. Biskopen bestemmer også hvordan prestene skal være varamedlemmer for hverandre.

§ 9. Menighetsrådets oppgaver

Femte ledd skal lyde:

Menighetsrådet uttaler seg om vesentlige endringer som påvirker omfanget av prestedtjenesten i soknet og endringer i det fastsatte tallet på gudstjenester.

§ 11. Menighetsmøtets oppgaver

Andre ledd skal lyde: 29

Før vedkommende myndighet treffer avgjørelse skal menighetsmøtet gis anledning til å uttale seg om oppføring eller nedlegging av kirke, og om deling, sammenslåing eller andre endringer i grensene for sokn.

Kirkemøtet foreslår følgende endringer i § 3 Tilhørighet og medlemskap

Nr 4 andre ledd siste punktum skal lyde:

Barnets mening skal høres i samsvar med barneloven § 31.

Kirkemøtet støtter følgende endring i § 25 Kirkerådet

Tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Tilsettingsmyndighet kan delegeres til et tilsettingsråd.

Kirkemøtet foreslår følgende endringer i § 29 Krav om medlemskap m.v.

Første ledd skal lyde:

Kirkelig tilsatte og ombud skal være medlem av Den norske kirke. Departementet kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det.

Nytt andre ledd skal lyde:

Det skal utstedes barneomsorgsattest, jf politiregisterloven § 39, til bruk for lovbestemte organer i Den norske kirke, for person som lønnet eller ulønnet skal ansettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige

Kirkemøtet støtter følgende endring i § 37 Kirkebokføring

Nytt andre ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd kan etter nærmere bestemmelse av departementet inntas i medlemsregister for Den norske kirke, jf. § 3 nr. 10.

Kirkemøtet støtter følgende endring i § 38. Saksbehandlingsregler

Andre ledd nytt andre og tredje punktum skal lyde:

Vedtak etter offentlighetsloven som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellesråd, kan påklages til bispedømmerådet. Vedtak etter offentlighetsloven som er truffet av bispedømmerådet, kan påklages til Kirkerådet.

3. Andre merknader

3.1 Kirkemøtet ber departementet vurdere ordningen man har bl.a i Sverige hvor avdødes hjemkommune dekker utgiftene til gravlegging uavhengig av hvor vedkommende blir gravlagt, jf komiteens merknader i kap. 4.3

3.2. Kirkemøtet ber departementet vurdere om tillatelser vedrørende anlegg og regulering av kirkegård bør legges til fylkesmannen, jf komiteens merknader i kap. 4.8.2.

3.3. Kirkemøtet støtter forslaget om at departementet nedsetter et utvalg for å utrede behovet for endringer når det gjelder avgifter og annen brukerbetaling ved gravferd, jf komiteens merknader i kap. 4.10.

3.4. Kirkemøtet ber departementet i kontakt med berørte instanser, utarbeide et rundskriv som nærmere presiserer hvordan ugildhetsbestemmelsen i kirkeloven § 38 skal forstås og praktiseres.

3.5. Kirkemøtet mener det er behov for å se nærmere på kirkens ordning for vigsling av kirkegård, jf. komiteens merknader i kap. 4.5 og kirkens eventuelle medvirkning ved askespredning, i kap. 4.7 og 4.8.1 og ber Kirkerådet følge opp disse spørsmål.